

Nelátkové závislosti

MUDr. Jozef BENKOVIČ

Návykové a impulzívne poruchy

MKCH-10

Patologické hráčstvo F:63.0

Pyrománia F:63.1

Kleptománia F:63.2

Trichotilománia F:63.3

Iné návykové a impulzívne poruchy F:63.8

Charakteristika

- a) neschopnosť odolať impulzu urobiť niečo, čo je nebezpečné, jedinec o tomto vie, že je to spoločnosťou odsudzované..
- b) jedinec si uvedomuje narastajúce napätie pred činom
- c) popisuje stav vzrušenia počas impulzívneho konania, pocit uvoľnenia napätia je bezprostredne po impulzívnom čine, následne môžu byť výčitky svedomia, alebo ľútosť

Patologické hráčstvo F:63.0

Terminológia

v literatúre - patologické hráčstvo, hazardné, chorobné hráčstvo, závislosť na hre, gambling, hráčska vášeň...

História

hry ,ale aj hazardné hry – už v starovekých krajinách, Čína, Egypt, Perzia, Rím, Grécko...

tiež v stredoveku...

1. hrací automat- firma Tivoli 1895

Súčasnosť

USA-Nevada

Európa-stredomorie

Afrika – stredomorie

juhovýchodná Ázia

Indočína-gambling cez internet

Klasifikácia PH

*r.1957 (Bergler)-definoval pojem „hráčska vášeň“
hráč miluje riziko, je neschopný prestať hrať, ak už
vyhral, verí vo svoj šťastný osud, neschopný poučiť sa
z prehier...*

*r.1996 (Hollander)-gambling je chronické, ochorenie,
s poruchou kontroly impulzov spojené s kompulzivitou,*

r.1980 DSM-III

APA-ju uznáva za psychic. poruchu

ide o ego-syntónnu poruchu(vedomo želaná)

dif. dg. od OCD- ego dystónna (v nej sa človek necíti dobre)

MKCH-10

Časté, opakované epizódy hráčstva, ktoré v živote jedinca dominujú a vedú k poškodeniu sociálnych, materiálnych, pracovných a rodinných hodnôt a k zadĺženiu sú sprevádzané silným cravingom a zaujatými myšlienkami a predstavami na hru..

DSM-IV.

- A. opakované maladaptívne hráčske správanie vyznačujúce sa aspoň 5.príznakmi-zaujatie hrou potreba hrať so stále vyššími čiastkami neúspech pri kontrole hry podráždenosť a nepokoj pri pokuse prerušiť hru
- spôsob úteku od problémov, zlých nálad snaha o vyrovnanie dlhou d'alsou hrou klamstvá, zakrývajúce rozsah hry páchanie nelegálnych činov
 - na financovanie hry ohrozenie svojej kariéry, vzťahov... spoliehanie sa na okolie, kt. im má pomôcť

B. nemožno priradiť k manickkej epizóde

Dif dg: tzv. “*abuzus hrania*“-sociálny hráč“

Z:72.6 (+poruchy osobnosti)

Epidemiologický výskyt PH

odhadom celosvetovo 0,5-5%

USA-okolo 5%

Austrália okolo 0,5-1,6%

Muži :ženy

USA, Austrália, asi 3:1

Rizikové profesie a skupiny

Mladí ľudia (USA-priemer. vek už 12 r.)

muži viac, ako ženy

rizikové profesie (krupieri, čiašniciremeselníci...)

nezamestnaní, dôchodcovia

Motivácia k hazardným hrám

Tzv. distorzné kognície gambléra

Ilúzia o výhre a zbohatnutí

Ilúzia o zaujímavosti hry

Ilúzia o kontroly svojej hry

Ilúzia o vlastnej genialite

Ilúzia o štedrých automatoch

Ilúzia o tom, že vyhrá svoje prehraté peniaze naspäť

Ilúzia o tom, že sa nik o hre nič nedozvie

Ilúzia o tom, že si výhrou vyrieši svoje problémy

Osobnosť gambléra

Bezstarostnosť, egocentrizmus, afektívna labilita,
nezdržanlivosť, nedbanlivosť, ľahkovážnosť

(Chvíla, Niklová, 1994)

reakcie odporu-

agresivita, negativizmus, dissimulácia

(Hudak, 1992)

náladovosť, hyperaktivita, poruchy pozornosti

(Oakley, Adams, 2000)

3 druhy gamblérskej osobnosti

absolútny víťaz

absolútne porazený

skrytý optimista

Filozofické aspekty gamblingu
Skrytá filozofia – filozofia
výhier, bezpracného zisku
a vedomého potláčania prehry
Skutočná filozofia – klamstiev

Základné charakteristiky správania sa gambléra

(Wildman,1998)

gambléri sú zlí štatisti

majú túžbu odkladať zlé správy

opakovaný neúspech nepredpokladajú aj v budúcnosti

viera v opakovanie sa šťasteny

záľuba v hraní a nových možnostiach hrania

ilúzia, že hru má pod kontrolou

väčšie presvedčenie pokračovať v hre po výhrach

tendencia víťaziť

zvýšená náchylnosť k ostatným závislostiam

príťažlivosť gamblingu

pamätanie si viac výhier, ako prehier

pripisovanie prehry zlej náhode

štádia choroby-gamblingu

št. výhier

št. prehier (straty kontroly)

št. zúfalstva

štádium úzdravy-gamblingu

št. kritičnosti

gamblér prestane hrať, prijíma realitu
poctivo hľadá pomoc, realizuje finančnú inventúru

št.vytvárania

spláca dlhy, nahrádza škody, využíva svoje
pozitívne stránky, nový život. štýl, je trpezlivý,

št. rastu

rieši skutočné problémy, pomáha aj druhým
postupne sa mu vracia dôvera od okolia,
nachádza nový spôsob života

Deti patologických hráčov

(Specker,1996)

Častejšie užívajú alkohol, viac fajčia,
zneužívajú aj iné návykové látky,
berú viac ukludňujúce lieky,
sú citovo labilnejšie, neisté,
majú slabšie výsledky v škole,
2x častejšie sa pokúšajú o samovraždy,
2x častejšie žijú v neúplných,
rozvedených rodinách,
majú sami už skúsenosti s gamblingom,
ešte pred 11. rokom života

správanie gambléra

KB-analýza

osobnosť

A——B——C

*A(antecedenty): vonkajšie, vnútorné
Voľné finančné prostriedky, alkohol (iné drogy),
stresy a neriešené problémy, negatívne emócie,
nuda a nedostatok podnetov, samota,
rizikovní ľudia, miesta, čas, zrakové a sluchové
podnety...*

B (behaviour):

Distorzné kognície a ich reštruktúra

Správanie pred hrou(spojené s cravingom)

Správanie počas hry(striedanie výhier a prehier..stres)

Správanie po hre (nervozita, depresie, autoakuzácie,
neskôr plánovanie novej hry..)

Telesné pocity

C (konzekventy)

Pozitívne(krátkodobé, dlhodobé)

Negatívne(krátkodobé dlhodobé)

Terapia gamblingu

Ciele v liečbe

- a) dosiahnuť fungovanie gambléra v abstinencii
- b) dosiahnuť zlepšenie počtu spôsobilostí v živote gambléra
- c) prevencia recidív

motivácia k liečbe

(Prochazka, Di Clemente, 1982)

„kontinuum stavov k motivačnej zmene“

a) štádium predúvahové..

..závislý nepovažuje svoju závislosť za problémovú,

b) štádium úvah o svojej závislosti..

..závislý začína uvažovať o svojej závislosti,

c) štádium akčné...

..závislý je pripravený k zmene postojov k svojej závislosti,

d) štádium udržiavania..

..nastupuje po akčnom št., pri úspešnej zmene nielen postojov, ale aj svojho správania,

e) štádium recidívy..

..závislý sa vracia k svojmu pôvodnému fungovaniu a správaniu.

Závislost': a)

Zmena postojov: b) c)...smer abstinencia

Abstinencia: d)

Recidíva: z d)na a)..smer recidíva

Čo najviac pôsobí na pripravenosť ku smene postojov závislého ?

uvedomenie si negatívnych dôsledkov závislosti

(jej závažnosti.., možnosť použitia tzv.
katastrofického scenáru)

uvedomenie si pozitívnych dôsledkov
abstinencie

(všetky oblasti jeho života)

Práca terapeuta v motivácii klienta

- podrobná edukácia klienta o jeho závislosti, spúšť'áčoch, správaní, konzekventoch, udržiavaní svojej závislosti, klienta treba počúvať, rešpektovať, snažiť sa porozumieť jeho problémom, analyzujeme jeho problémy fyzické, psychické... posilňujeme všetky jeho kladné stránky (zvyšovanie sebadôvery), životné plány, ciele krátkodobé a dlhodobé, hodnoty a ich rebríček

Farmakoterapia gamblingu

PH = porucha návykov a impulzov
zníženie hladiny impulzivity
oplyvnením serotoninového systému
SSRI (Hollander a kol.1998)
stabilizátory nálady
hlavne pri depresív. výkyvoch
a agresivite

(Moskowitz a kol.,2000)